

Bendrai finansuojama pagal
Europos Sąjungos programą
„Erasmus+“

2019-1-DE02-KA202-006124

IO 1 - Mokymo planas

PEEC Taikaus švietimo sistema ankstyvojo ugdymo mokytojams

Atsisakymas

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Autorių teisės

Medžiaga nekomerciniams tikslams gali būti naudojamos pagal „Creative Commons“ licenciją

„Erasmus+“ projektas „Taikus švietimas patyčių prevencijai vaikystėje“ (angl. „Peace education in early childhood to prevent bullying“, Nr. 2019-1-DE02-KA202-006124) buvo finansuojamas remiant Europos Komisijai ir Vokietijos nacionalinei „Erasmus+“ agentūrai.

Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Turinys

Įvadas	2
TYRIMO, APKLAUSOS IR INTERVIU REZULTATAI	3
EQF IR NQF PALYGINAMOJI ANALIZĖ	16
PEEC KOMPETENCIJŲ MATRICA	17
PEEC PROGRAMOS PASIŪLYMAS	19
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	26

ĮVADAS

Taikus ugdymas tampa vis svarbesne tema pradiniam ugdyme. Ankstyvojo ugdymo įstaigose vaikai yra mokomi įveikti iššūkius, su kuriais susidurs mokykloje, visam gyvenimui formuojamos jų pamatinės vertybės, lygiai toks pat svarbus turėtų būti ir taikus ugdymas. Vaikų smegenų architektūra greičiausiai formuojasi ankstyvajame amžiuje, formuojami įpročiai, pastebimi skirtumai ir kuriami socialiniai ryšiai. Ankstyvosios vaikystės raidos programų vaidmuo gali būti lemiamas ugdant įgūdžius, leidžiančius vaikams tapti pokyčių agentais ir kuriant taiką savo visuomenėje. Tyrimai parodė, kad taikaus švietimo integracija į ankstyvąjį ugdymą turi teigiamą įtaką vaiko raidai bei sumažina elgesio problemų vyresniame amžiuje. Tyrimai parodė (Hawkins, Von Cleve, & Catalano, 1991; Tolan & Guerra, 1994; Zigler, Tuassing, & Black, 1992), kad gerai sukurtos programos gali padėti vaikams žaisti su tais, kurie yra kitokie, atsiranda empatijos jausmas, vaikai nesijaučia atskirti (šaltinis: UNICEF).

2013 m. UNICEF kartu su kitais partneriais sukūrė Ankstyvojo ugdymo taikos konsorciumą. H.E. Mr. Nassir Abdulaziz Al-Nasser Jungtinių Tautų atstovas UNAOC pasakė šiuos žodžius: „Mūsų pasaulis yra nuostabus, tačiau kompleksiškas. Palikti kartą, kuri yra nepasiruošusi, neturi tinkamų etikos principų, būtų pavojinga. Norint užtikrinti taikią ateitį, tokios vertybės kaip harmonija ir tolerancija turėtų būti ugdomos ankstyvajame amžiuje. Pats tinkamiausias laikas pokyčiams yra dabar. Pasinaudokime šiandiena, kad rytoj būtų geresnis.“ (Šaltinis anglų kalba: https://www.unicef.org/earlychildhood/index_70959.html).

Deja, nuo to laiko įvyko per mažai pokyčių nacionaliniu ar ES lygiu. Nusprendėme, kad pagrindinis mūsų projekto „Taikus švietimas patyčių prevencijai vaikystėje“ (toliau – PEEC) tikslas – skatinti lygybę, įvairovę ir socialinę įtrauktį. Šių vertybių ugdymas padės išvengti smurto bei patyčių ankstyvajame amžiuje. Projekto metu pedagogams bus sukurtas mokymosi kursas, kuris padės organizuoti taikų ugdymą. Siekiant minėto tikslo bus įgyvendinami šie uždaviniai:

- bus sukurta ankstyvojo ugdymo programa, kuri bus naudojama projekto partnerių šalyse; programa sujungs jau egzistuojančias taikaus ugdymo praktikas, skatins ugdyti tokias vertybes kaip lygybė, įvairovė ir įtrauktis;
- pedagogams bus parengta profesionali kursų programa, kurios tikslas skatinti lygybę, įvairovę, socialinę įtrauktį bei vykdyti smurto ir patyčių prevenciją ankstyvaisiais ugdymo metais.
- bus patobulinti metodologijos įrankiai ankstyvojo ugdymo pedagogams; metodologijų sudarys atviri mokymosi šaltiniai ir mokymosi iš bendraamžių metodai; įrankiai padės tiems, kurie aktyviai dirba mokytojų švietimo sektoriuje;
- bus taikomi inovatyvūs mokymosi būdai; ankstyvojo ugdymo pedagogai dirbant su mokiniais šeimomis bus skatinami naudoti inovatyvias priemones.

IP1 atkreipia dėmesį į transversinę programą, kuri padės ankstyvojo ugdymo pedagogams tęsti profesinį tobulėjimą taikaus ugdymo srityje. Šis ugdymas turi skatinti lygybę, įvairovę ir įtrauktį, padėsiančias kurti smurto ir patyčių prevenciją.

Šis ES leidinys buvo sukurtas naudojant keturis nacionalinius (Vokietijos, Lietuvos, Kroatijos ir Ispanijos) dokumentus. Pagrindinis leidinio tikslas – pateikti gaires ir rekomendacijas, kaip transversinė programa padės taikaus ugdymo plėtrai.

1. TYRIMO, APKLAUSOS IR INTERVIU REZULTATAI

Tiriamoji veikla buvo organizuojama 2019 m. lapkričio mėn. – 2020 m. vasario mėn.

Buvo sukurta anketa (1 priedas) ir parengti interviu klausimai (2 priedas).

Dalyviai, kurie turėjo įvardinti savo poreikius:

- ✓ **ANKETA:** mokytojai, kurie susiduria su taikos švietimu savo mokymo įstaigose;

- ✓ **INTERVIU:** ekspertai, kurie dirba taikaus ugdymo ar patyčių prevencijos srityje.

Metodologijos rengimo žingsniai

TYRIMO REZULTATAI

KROATIJOJE nėra nacionalinių protokolų ar rekomendacijų dėl vaikų ar jaunimo patyčių prevencijos, taip pat atlikta nepakankamai tyrimų dėl smurto tarp priešmokyklinio amžiaus vaikų.

Aktualiausi nacionaliniai vaiko apsaugos dokumentai:

- ✓ **Veiksmų planas dėl smurto tarp vaikų ir jaunų žmonių**
<https://mdomsp.gov.hr/userdocsimages/arhiva/files/62300/Protokol%20o%20postupanju%20u%20slucaju%20nasilja%20medju%20djecom%20i%20mladima.pdf>
- ✓ **Socialinės gerovės įstatymo 128 (1) straipsnis**, kuris nurodo, kad Socialinės gerovės centras yra pagrindinė organizacija, koordinuojanti įvairias prevencines veiklas prieš prievartą namuose ir tarp bendraamžių.
- ✓ **Šeimos įstatymo 132(1) straipsnis**, kuris įpareigoja visus, kurie pastebi vaiko asmeninių ar nuosavybės teisių pažeidimus, apie tai informuoti Socialinės gerovės centrą. Asmeninių teisių pažeidimas apima fizinę ar psichologinę prievartą, seksualinį išnaudojimą, nepriežiūrą ar aplaidų elgesį, prievartą ir išnaudojimą.
- ✓ **Pradinio ir vidurinio ugdymo įstatymo 70(1) straipsnis**, kuris nurodo kad švietimo įstaigų darbuotojai yra įsipareigoję apsaugoti savo mokinius bei informuoti ugdymo įstaigų vadovus apie pažeidimus. Tai reiškia, kad privaloma informuoti vadovus apie tokius teisių pažeidimus kaip fizinis ir psichologinis smurtas, seksualinis priekabiavimas, netinkamas elgesys su mokiniais, išnaudojimas.
- ✓ **Kroatijos Respublikos Konstitucijos 62 straipsnyje** nurodyti konstituciniai principai ir fundamentalios laisvės, piliečių žmogiškos bei socialinės teisės. Atsižvelgiama ir į labiausiai pažeidžiama grupes, tokias kaip jauni žmonės. Tai kyla iš konstitucinių principų, kurie užtikrina šeimos, motinystės bei jaunų asmenų apsaugą.

VOKIETIJOJE nėra jokių nacionalinių taikaus ugdymo veiklos kryptų.

Vis dėlto 2000 metų lapkričio 2 dieną Vokietijos civiliniame kodekse atsirado naujas straipsnis § 1631 apie nesmurtinį auklėjimą:

„Vaikai turi teisę į nesmurtinį auklėjimą. Fizinės bausmės, psichologiniai sužeidimai ir kiti žeminantys poelgiai yra draudžiami”.

https://www.gesetze-im-internet.de/bqg/_1631.html

Taip pat buvo pridėtas dar vienas sakiny s į socialinio kodekso aštuntosios knygos 16(1) skyrių: „Jie [pasiūlymai ugdymui] taip pat turi parodyti, kaip galima spręsti įvairias situacijas šeimose nesmurtiniu būdu.”

https://www.gesetze-im-internet.de/sqb_8/_16.html

Saksonijos programa socialiniams pedagogams ir mokytojams (6 puslapis) pataria:

„Pedagogų užduotis yra paremti ir stimuliuoti mokymosi procesus. Taip pat jų darbo dalis yra individualus visų ugdymas įskaitant ir mokinius iš pažeidžiamų grupių. Pedagogai padeda paaugliams ir jauniems suaugusiems tobulinti savo gyvenimo įgūdžius, ypač tuos, kurie reikalingų pereinamųjų laikotarpių metu. Visose veiklose svarbios tarpdalykinės užduotys – dalyvavimas, įtraukimas, prevencija, kalbos mokymas, vertybių skleidimas, žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo skatinimas. Visa tai yra pedagogų profesinio įvaizdžio dalis.

https://schule.sachsen.de/lpdb/web/downloads/2188_lp_fs_erzieher_2008_2016_2017.pdf?v2

LIETUVOJE:

- ✓ Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje numatyta padidinti patyčių nepatiriančių vaikų dalį nuo 30 iki 70 proc. ir pasiekti, kad 50 proc. mokyklų būtų įgyvendinamos

prevencinės programos.

- ✓ 2017 metais Lietuvos Švietimo ir mokslo ministras patvirtino dokumentą „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1da317500f9911e79800e8266c1e5d1b>
- ✓ Lietuvos Respublikoje rekomenduojamų prevencijos programų sąrašas:
<https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/PREVENICINI%C5%B2%20PROGRAM%C5%B2%20S%C4%84RA%C5%A0AS%202018%2005%2009.pdf>

ISPANIJOJE egzistuoja trys įstatymai šia tema

- ✓ Organiškas švietimo įstatymas 2/2006 pasirašytas gegužės 3 dieną ir švietimo kokybės gerinimo įstatymas (LOMCE) 8/2013, pasirašytas gruodžio 9 dieną. Abu šie įstatymai pabrėžia, kad švietimo sistema turėtų būti grįsta tolerancija ir laisve, kurią apibrėžia demokratiniai principai. K dalis atskleidžia švietimo svarbą konfliktų prevencijos požiūriu bei paaikškina nesmurtinių sprendimų priėmimo svarbą asmeniniame, šeimos bei socialiniame (ypač patyčių prevencijos mokykloje) gyvenime.
- ✓ Ispanijos baudžiamasis kodeksas 1/2015 pristato naujus straipsnius, susijusius su priekabiavimu.
- ✓ Įstatymas 26/2015 nurodo įvairias modifikacijas, kad vaikai būtų apsaugoti nuo visų smurto formų įskaitant fizinę ir psichologinę prievartą, žeminančias fizines bausmes, nepriežiūrą, išnaudojimą, išnaudojimą naudojant naujas technologijas, seksualinį priekabiavimą, korupciją, smurtą dėl lyties/šeimos/sveikatos/socialinės padėties, patyčias, prekybą žmonėmis, moteriškų lytinių organų žalojimą ir bet kokią kitą prievartos formą.
- ✓ **Taikaus švietimo ir kultūros skatinimo įstatymas 27/2005.** Lapkričio 30 d. įstatymas 27/2005, skatinantis švietimą ir taikos kultūrą. Valstybės vadovas „BOE“ Nr. 287, 2005 m. gruodžio 1 d., nuoroda: BOE-A-2005-19785.)
- ✓ **Vasario 23 d. buvo priimtas Karališkasis dekretas 275/2007** dėl valstybinės sambūvio observatorijos sukūrimo. Observatorijos tikslas – skatinti nacionalinį strateginį planą dėl mokyklų sambūvio.
Nacionalines observatorijos nuoroda: <http://www.observatoriconvivenciaescolar.es>
Nacionalinio plano mokykloms nuoroda:
<https://www.educacionyfp.gob.es/educacion/mc/cniie/convivencia-escolar/objetivos.html>

POTENCIALIŲ PRAKTIKŲ IDENTIFIKAVIMAS

Buvo identifikuota 11 praktikų: 2 Kroatijos, 2 Lietuvos, 3 Ispanijos ir 4 Vokietijos. Lentelėje pateikiami pavyzdžiai iš kiekvienos šalies (pavadinimas, svarbiausios idėjos bei panaudojimas PEEC mokymo medžiagos plėtrai).

2 lentelė. Gerosios praktikos bei elementai, kurie gali būti naudojami PEEC mokymų medžiagai

Šalis	Praktika	Elementai, kurie gali būti naudojami IP2 kursų tobulinimui arba IP3 priemonių rinkiniui
KROATIJA	CAP PROGRAM – (CHILD ASSAULT PREVENTION) CAP Programa - (Vaikų prievartos prevencija)	Pristatant CAP programą yra parengta keletas lankstinukų bei gairės tėvams, mokytojams ir vaikams. Nurodytoje medžiagoje galima rasti informaciją, kaip atpažinti smurtą (fizinį, emocinį ar filologinį), kaip padėti vaikams pasijusti saugiai, stipriai bei laisvai; kaip mokyti vaiką efektyvių praktikų, kaip susidoroti su pavojingomis situacijomis, kaip atpažinti prievartą patiriantį vaiką. Visa ši informacija gali būti naudojama PEEC projekto mokomojoje medžiagoje kaip pamatinė informacija apie asmens pasirinkimus ir teises patiriant smurtą ar patyčias.
	LITTLE PROJECT (Mažasis projektas)	Metodologija, kuri skatina vertybinį bei etninį ugdymą. Nurodyti konkretūs įrankiai, kaip mokytojai galėtų spręsti patyčių ar smurto problemas. Medžiagą galima naudoti sprendžiant įvairias konfliktines situacijas. Programoje pristatomi mokymo ir mokymosi metodai, kurie daro stiprią įtaką vaikams: „Kai mokiniai prisiima atsakomybę už savo mokymosi procesą, jie tampa ne pasyviais gavėjais, o aktyviais agentais; tuo pat metu jie ne tik atlieka užduotis, tačiau įgauna ir meta kognityvinių gebėjimų apie tai, ką išmoko“ (Cook-Sather et al. 2014.). Galima didinti mokinių įsitraukimą dalijantis emocijomis per holistinį ir biografinį mokymą.
	FAUSTLOS – FISTLESS (Be kumščiu)	Pagrindinė idėja dirbti su rankų lėlėmis.
VOKIETIJA	Kompetencijų profiliai	Tam tikri elementai iš kompetencijų vertinimo sistemos (13–23 psl.) gali būti pritaikomi ir mūsų mokymo kursui.
	Patarimai dirbantiems dienos centruose vadovams ir pedagogams, kaip skatinti vertybes, demokratiją ir įvairovę.	Praktiniai patarimai, kurie gali būti perkelti į IP3 priemonių rinkinį.
	KITA-GLOBAL	Skirtingos publikacijos ir šios platformos gali būti naudojamos mūsų projekto IP3 priemonių rinkinyje.
LIETUVA	Gyvenimiškų įgūdžių ugdymo programa	Praktiniai patarimai gali būti perkelti į IP3 priemonių rinkinį. Nuoroda į priešmokyklinio ugdymo medžiagą (LT): https://www.smm.lt/uploads/documents/gyvenimo-igudziu-programa/ikimokyklinis_amzius.pdf
	Programa „Zipio draugai“	Mokytojai turi praktines užduotis, kurios gali būti išverstos į anglų kalbą.

ŠALIS	Praktika	Elementai, kurie gali būti naudojami IP2 kursų tobulinimui arba IP3 priemonių rinkiniui
	TEI - 0 tolerancijos, bendraamžių mentorystės programa	Smurto procesas gali būti aiškinamas trikampio principu (agresorius, auka ir stebėtojai). Taip pat yra įvairūs kintamieji, kurie identifikuoja visus tris vaidmenis. Atpažinus šiuos kintamuosius galima pagerinti atmosferą klasėje, eliminuoti agresoriaus, aukos ir stebėtojo vaidmenis ir pakeisti juos pagarbos, empatijos bei supratimo vertybėmis.
ISPANIJA	Mokomės gyventi kartu ankstyvajame ugdyme	Pirma: pedagogų požiūris į vertybinį ugdymą. Antra: praktiniai šaltiniai pedagogams. 42 mokymo dalys, kuriose galima rasti visas taikaus ugdymo vertybes įvardintas anketoje: savikontrolė, sistemingas darbas, pasitikėjimas savimi, tvarka, pastangos ir meilė darbui komandoje, kūrybiškumas, draša, lankstumas, kantrybė, atsakomybės jausmas, atvirumas, meilė ir supratimas, jautrumas, patikimumas, atkaklumas, smalsumas, gebėjimas priimti gyvenimiškus sunkumus, laisvė, užsispyrimas, bendras pasitikėjimas, stipri meilė, bendradarbiavimas, meilė ir supratimas, draugystė, gerumas, meilė gamtai, pagarba kitiems, dosnumas, teisingumas, atjauta, kolektyvizmas, paklusnumas, nepriklausomybė, dėkingumas, pagarba bendrai gerovei, nuoširdumas, patriotizmas, tolerancija, pagarba įvairovei, solidarumas.
	Patyčių sėkla sėjama jau ankstyvajame ugdyme	Patyčių prevencija. Patyčių supratimas bei ypatumai turėtų būti ugdomi pirmaisiais mokymosi metais. Sociometrinės technikos, kurios padeda suprasti ir atpažinti socialinius ryšius grupėje.

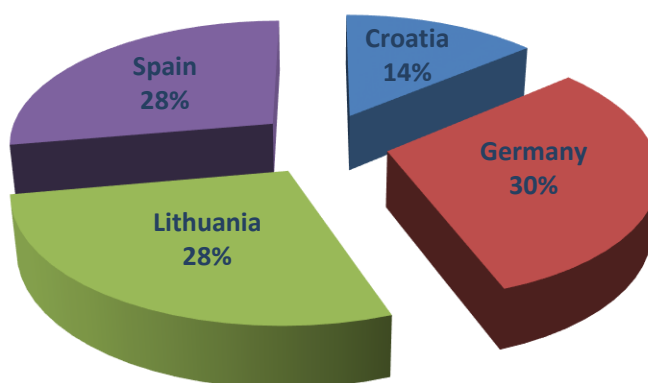
Šaltinis: projekto partneriai

ANKETOS REZULTATAI

Lentelėje pateikiami keturių dalyvavusių šalių (36 dalyvių) atsakymai

2 lentelė. Partnerės šalies anketų atsakymai

Šalis	Respondentų skaičius
Kroatija	5
Vokietija	11
Lietuva	10
Ispanija	10
Iš viso	36

1 paveikslas: Respondentų skaičius pagal šalį

Anketos respondentai - 34 moterys, 1 vyras ir 1 nenorėjo nurodyti lyties.

Vidutinis respondentų amžius 39 metai. Vidutinis profesinės patirties amžius 11,6.

19 respondentų atsakė, kad jų grupėse yra 15–20 mokinių, 8 respondentai teigė, kad grupėse yra 20–25 mokiniai, 7 respondentai atsakė, kad klasėse yra 10–15 mokinių.

Paklausėme, kokias edukacines priemones turėtume naudoti taikos edukacijai ir patyčių prevencijai, kokius įgūdžius reikia ugdyti? Apibendrinti rezultatai yra pateikiami lentelėje. Aukščiausi rezultatai yra pažymėti raudona spalva.

3 lentelė. Įgūdžių vidurkiai
(1– visiškai pritariu, 2 – labiau pritariu, 3 – pritariu, 4 – nepritariu, 5 – visiškai nepritariu)

DALYVAVIMAS	VIDURKIS
- Nurodykite skirtingus dalyvavimo ankstyvajame ugdyme tipus	1,4
- Sukurkite pasaulio dalyvavimo viziją, kuri būtų paremta pagrindinėmis dalyvavimo ankstyvajame ugdyme koncepcijomis	1,5
- Atskirkite skirtingas priemones ir pateikite pavyzdžių dalyvavimo ugdyme asmeniniame, socialiniame bei aplinkosauginiame lygiuose	1,7
- Identifikuokite kliūtis bei reikalingos paramos priemones	1,7
- Pademonstruokite, kodėl kai kurios dalyvavimo formos yra pozityvios, o kitos yra žalingos.	1,8
- Aptarkite svarbias koncepcijas ir teorijas, kurios paaiškina dalyvavimą ankstyvajame ugdyme	1,9
PRIKLAUSOMYBĖ	VIDURKIS
- Atpažinkite, iliustruokite ir pateikite skirtingus tarpusavio priklausomybės pavyzdžius asmeniniam, socialiniam ir aplinkosauginiam lygiui. Susiekite tai su ankstyvuojančiu ugdymu.	1,5
- Pateikite pavyzdžius, kodėl vienos tarpusavio priklausomybės yra tinkamos, o kitos žalingos asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. Susiekite tai su ankstyvuojančiu ugdymu.	1,6
- Nurodykite tarpusavio priklausomybę tarp vidinės, socialinės ir aplinkosauginės taikos	1,7
- Identifikuokite tarpusavio priklausomybės mechanizmą. Išskirkite priežastis ir efektus visose taikos dimensijoje ir susiekite jas su ankstyvuojančiu ugdymu.	1,8
- Išskirkite tinkamas tarpusavio priklausomybės formas nuo žalingų asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. Susiekite tai su ankstyvuojančiu ugdymu	1,8
- Aptarkite pagrindines priklausomybės koncepcijas bei teorijas pasaulyje susijusias su ankstyvuojančiu ugdymu	2,0
ĮVAIROVĖ	VIDURKIS
- Nurodykite įvairovę vidinėje, socialinėje ir aplinkosauginėje dimensijoje	1,3
- Paaiškinkite, kaip jie nori gyventi kartu su kitais gyvais organizmais, kurie skiriasi nuo mūsų	1,4
- Pademonstruokite įvairovę kaip vertybę ankstyvajame ugdyme.	1,4
- Iliustruokite skirtingas įvairovės formas asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose	1,4
- Išskirkite egzistuojančias problemas, susijusias su pozityviomis įvairovės istorijomis ankstyvajame ugdyme.	1,5
- Išvardinkite ir aptarkite svarbiausias įvairovės koncepcijas ir teorijas ankstyvajame ugdyme.	1,7

Kokios priemonės galėtų būti naudojamos kalbant taikaus ugdymo ir patyčių prevencijos temoms? Gauti atsakymai buvo išanalizuoti ir išvesti vidurkiai. Raudonai pažymėti geriausi rezultatai.

4 lentelė. Priemonių vidurkiai
(1– visiškai pritariu, 2 – labiau pritariu, 3 – pritariu, 4 – nepritariu, 5 – visiškai nepritariu)

PRIEMONĖS	VIDURKIS
Garso ir vaizdo įrašai	1,3
Mokymo platformos	1,4
Animuoti pristatymai	1,5
Internetinių nuorodų sąrašas	1,6
Išspausdinti darbo lapai	1,7
Atviras mokomasis fondas (OER)	1,8
Vizualinė grafinė medžiaga	1,9
Skaidrės, pateikiamos per projektorius	1,9

Paklausėme, kokios kitos priemonės galėtų būti svarbios. Gavome šiuos atsakymus:

- *tiesioginės žinomų žmonių paskaitos;*
- *žinomų žmonių citatos ar atvejų analizė;*
- *istorijos be pabaigos, kad mokiniai galėtų sukurti savo;*
- *istorijos ar scenarijai, kad mokiniai galėtų paruošti pasirodymus ar pristatymus.*

Kokie klasėje naudojami metodai būtų tinkamiausi taikaus ugdymo ir patyčių prevencijos temai? Gauti atsakymai buvo išanalizuoti ir paversti vidurkiais. Raudonai pažymėti geriausi rezultatai.

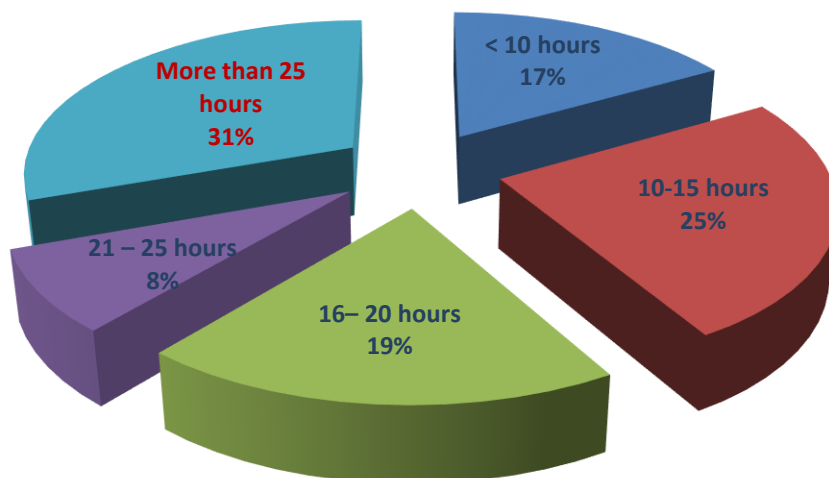
5 lentelė. Metodų vidurkiai
(1– visiškai pritariu, 2 – labiau pritariu, 3 – pritariu, 4 – nepritariu, 5 – visiškai nepritariu)

METODAI	VIDURKIS
Kasdienės problemos	1,4
Istorijų pasakojimas	1,5
Istorijų ir atvejų analizė	1,5
Darbas grupėse	1,6
Žaidimas vaidmenimis	1,7
Diskusijos žiniasklaidoje (laikraštis, TV, radijas)	1,9
Įtraukianti paskaita	2,1
Individualus mokymasis	2,2

Kokie nepaminėti metodai gali būti svarbūs:

- *interview ir filmų analizė;*
- *emocijų išreiškimas ir atpažinimas per meną;*
- *mokymasis atviroje aplinkoje;*
- *radijo įrašai.*

Kiek laiko galėtumėte skirti šiam kursui? Rezultatai pateikiami žemiau.

Kas galėtų padėti sudominti kursų apie taikų ugdymą bei patyčių prevenciją dalyvius?

Identifikuoti raktažodžiai: pasikeitimas patirtimi su kitais; patrauklus mokytojams; praktiškas; lengvai pritaikomas, paremtas tikrų gyvenimiškų situacijų pavyzdžiais, laisvai pasiekiamas).

Pagrindiniai susirūpinimą keliantys klausimai kalbant apie taikaus švietimo ir patyčių prevencijos kursą.

Respondentų atsakymai: kaip suvaldyti vaikų pyktį; per daug teorijos ar diskusijų; nepakankamas prisitaikymas prie mokytojų ar mokinių amžiaus; per ilga trukmė; per brangu; įtraukti patarimus, kaip gauti tėvų pagalbą namuose.

Ar turite pasiūlymų PEEC komandai, kaip turėtų būti suformuotas taikaus ugdymo ir patyčių prevencijos kursas? Respondentai pateikė tokius atsakymus: kursas turi būti paprastas, aiškus ir kiek įmanoma praktiškesnis; įtraukti lanksčias ir lengvai adaptuojamas veiklas, reikalingas priemones; galima pateikti patarimų, kaip pakeisti klasės aplinką.

INTERVIU REZULTATAI

Mes sulaukėme 14 interviu

6 lentelė. Šalių interviu rezultatai

ŠALIS	INTERVIU SKAIČIUS
KROATIJA	3
VOKIETIJA	5
LIETUVA	3
ISPANIJA	3
IŠ VISO	14

Tinkamiausi mokymo formatai

7 lentelė. Mokymų formų vertinimas
(1 – nesvarbus, 5 – labai svarbus)

Mokymo formatas	Vidurkis
Norint gauti informaciją, generuoti idėjas, pristatyti koncepcijas	
Knygos / Žurnalo straipsnis	4,1
Individualus mokymasis	3,8
Kursai (pedagogas klasėje)	3,4
Kursai internete	3,2
Grupės diskusija internete	4,6
Grupės diskusija (bendroje aplinkoje)	3,5
Interaktyvi televizija / filmai	3,2
Seminarai	4,4
Siekiant mokyti demonstruojant, stebint, gilinant praktinius įgūdžius, technikas ir suaktyvinant mąstymo procesus	
Ekspozitai	3,4
Pasikeitimas praktine patirtimi	4,1
Atvejo analizė	4,1
Grupinis darbas	3,5
Kritinis incidentas	4,2
Vaidmenų atlikimas	4,1
Simuliacija / Žaidimai	4,0
Norint pagilinti supratimą	
Koučingas	4,4
Darbo instrukcija	4,2
Mentorystė	4,2
Siekiant įvairių mokymosi tikslų	
Dirbtuvės	4,7

Šaltinis: projekto partnerių interviu

Mokymosi formos, kurios yra reikalingos siekiant parengti tinkamą kursą taikaus ugdymo bei patyčių prevencijos temomis

- Kaip gauti informaciją, idėjas ar koncepciją? Populiariausias atsakymas – grupės diskusija internetu bei seminarai.
- Kaip mokytis demonstruojant, stebint, gilinant praktinius įgūdžius, technikas ir suaktyvinant mąstymo procesus. Populiariausias atsakymas buvo kritinis incidentas; kiti atsakymai: vaidmenų atlikimas, atvejų analizė ir pasikeitimas praktine patirtimi.
- Kaip pagilinti supratimą? Trys mokymo formos buvo įvertintos didesniais negu 4 balais: koučingas, mentorystė ir darbo instrukcijos.

Kiti rekomenduojami darbo formatai:

- ✓ **Darbo praktika – 5.**
- ✓ **Projektai – 4.**
- ✓ **Situacijų klasėse vaizdo įrašai, tikros situacijos**
- ✓ **Seminarai, tačiau labai praktiški. Teoriją galima rasti ir „Google“, tačiau norisi matyti tikrus pavyzdžius.**
- ✓ **Pasidalinimas mokytojų praktine patirtimi.**
- ✓ **Kai sudėtinga susitikti mokymams akis į akį, vaizdo įrašai gali pakeisti realius susitikimus. Žinoma, pirmojo susitikimo metu labai svarbu pamatyti žmonių veidus, amžių (empatija).**
- ✓ **Kita.**

Panašu, kad situacijos klasėse, nesvarbu, ar tiesiogiai ar peržiūrint vaizdo įrašus, ir atvejų analizė yra tinkamiausios mokymosi formos (siekiant mokytis demonstruojant, stebint, gilinant praktinius įgūdžius, technikas ir suaktyvinant mąstymo procesus).

Įvairovės bei daugiakultūriškumo iššūkiai, su kuriais susidurs pedagogai per ateinančius penkerius metus

- ✓ **Švietimas turėtų būti sufokusuotas į taikos ugdymą; mažesnės mokinių grupės kiekvienam pedagogui; didesnė tolerancija įvairovei.**
- ✓ **Emocinis ugdymas pasidarys vis svarbesnis. Pakankamai sudėtinga individualiai užsiimti emociniu ugdymu. Seminarai ar dirbtuvės šia tema yra labai svarbios. Mes turėtume mokytis vaikus kalbėti emocijų tematika jau nuo pat ankstyvojo amžiaus. Labai dažnai mes mokome vaikus spręsti problemas, skaityti ir rašyti, tačiau reiktų didinti laiką, skiriamą emociniam ugdymui. Šį tikslą pasiekti yra sudėtinga, nes į procesą turi įsitraukti ir tėvai, ir mokyklų vadovai.**
- ✓ **Visuomenės supratimo apie problemą ugdymas.**
- ✓ **Taikus ugdymas bus universitetų programos dalis.**
- ✓ **Atkreipti dėmesį į patyčias internete, elgesį medijose, pilietiškumą.**
- ✓ **Rekomendacijų dėl įvairovės padaugės.**
- ✓ **Skaitmeninimas / e-mokymosi įrankiai.**

Kaip manote, kokie mokymai padėtų pedagogams priimti šiuos pokyčius?

- ✓ **Moralinis teisingumas bei žmogiškosios vertybės.**
- ✓ **Neuro švietimas; specialiųjų poreikių ugdymas; kūrybiškas mąstymas; teigiami tėvystės principai.**

- ✓ *Tai turėtų būti mokyklos programos dalis.*
- ✓ *Mokymai turėtų įtraukti ne tik praktikus, pedagogus, bet ir mokyklų vadovus.*
- ✓ *Finansavimas šios temos plėtrai.*
- ✓ *Pirma: mokytojai turi žinoti, kad ši problema egzistuoja. Antra: mokytojai turi rasti sprendimą. Darbas internete yra tinkamas pirmam etapui, tačiau tolesnėje fazėje labai svarbu matyti, kokie žmonės dirba patyčių prevencijos klausimu. Jeigu pedagogai matys, kad jie dirba ne vieni, jie jausis labiau motyvuoti!*
- ✓ *Dirbtuvės, kurios skatintų supratimą apie daugiakultūriškumą, skirtingas rases ir daugiaetniškumą.*
- ✓ **Pačių sukurtas kursas – pasikeitimas praktikomis.**
- ✓ **Tarptautinės mainų programos, tokios kaip „Erasmus+“; mokymai, atvejų analizė, mentorystė, integracija per praktiką.**
- ✓ **Tolesnis ugdymas.**

2. EQF IR NQF PALYGINAMOJI ANALIZĖ

Norėdami pasiruošti PEEC projekto gaires partneriai turėjo atlikti nacionalinių bei Europoje patvirtintų gairių analizę. Partneriai turėjo atlikti pradinę analizę, išanalizuoti NQF nacionaliniu mastu bei aptarti NQF bei EQF ryšį.

Partnerių atlikta analizė apie NQF (National qualification framework – nacionalinės kvalifikacijos sistema) parodo, jog Kroatija, Vokietija ir Lietuva sėkmingai įgyvendina šią sistemą, tačiau Ispanija tik pradėjo ją įgyvendinti.

Atlikta lyginamoji analizė atskleidžia ryšį tarp nacionalinio kvalifikacijos lygio ir Europos kvalifikacijos lygio. Kiekvienos partnerės šalies duomenys yra pavaizduoti lentelėje:

12 lentelė. PEEC programa, EQF lygis ir kiekvienos partnerės šalis NQF lygis

EQF Lygis	Kroatija NQF	Vokietija NQF	Lietuva NQF	Ispanija NQF
1	1	1	1	-
2	2	2	2	-
3	3	3	3	-
4	4 (1 ir 2)	4	4	-
5	5	5	5	5
6	6	6	6	6
7	7 (1 ir 2)	7	7	7
8	8 (1 ir 2)	8	8	8

Šaltinis: partnerių detalizavimas

3. PEEC KOMPETENCIJŲ MATRICA

PEEC projekto paruošta programa yra skirta mokytojams, kurie nori tęsti savo mokymąsi taikaus švietimo srityje. Tai yra skatinti lygybę, įvairovę, įtrauktį ir vykdyti smurto bei patyčių prevenciją ankstyvojo ugdymo metu. Programa paruošta pagal tyrimo dėl reikalingų kompetencijų metu gautus rezultatus. Tyrimo rezultatai atspindi pagrindines PEEC programos išvadas bei rekomendacijas.

PEEC projektas koncentruojasi į EQF 5 lygį, atsižvelgiant galimų programos dalyvių tyrimų rezultatus. Svarbu, kad programos dalyviai turėtų pradinių žinių bei specialių įgūdžių, kad galėtų atsakingai bei savarankiškai vykdyti ir prižiūrėti veiklas.

Šią programą sudaro **190 mokymosi valandų** (15+35+35+35+35+35); suskirstytą į šešis vienetus pagal mokymosi rezultatus, vertus **5,5 ECVET taškų**. Šios valandos apima kontaktines valandas ir savarankišką mokymąsi.

PEEC kompetencijų matrica nurodo pačias svarbiausias šių laikų kompetencijas, kurios yra reikalingos profesinių kompetencijų tobulinimui.

13 lentelė. PEEC kompetencijų matrica

	Žinios	Įgūdžiai	Atsakomybė ir autonomija
5 lygis	Išsamios, specializuotos, faktinės ir teorinės žinios, reikalingos darbo ar studijų srityje.	Išsamus kognityvinių bei praktinių įgūdžių rinkinys, kuris padėtų rasti kūrybiškus sprendimus abstrakčioms problemoms.	Pratimų valdymas bei priežiūra darbo ar studijų metu, kai vyksta nenumatyti pokyčiai. Peržiūrėti ir keisti savo bei kitų pasirodymą.

Šaltinis: aprašymai apibrėžia Europos kvalifikacijos sistemą (EQF). Atkurta 19/02/2020

Siūlomas PEEC kompetencijų sistemos projektas:

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC				
	Kroatija	Vokietija	Lietuva	Ispanija	
Bendra ECVET taškų suma	7				
EQF lygis	5 lygis				
NQF lygis	5	5	5	5	
	Vienetai			Mokymo si valandos	ECVET taškai
Moduliai (pavyzdys)	1 modulis. Įvadas			15	0,5
	2 modulis. Dalyvavimas ECEC			35	1
	3 modulis. ECEC priklausomybė			35	1
	4 modulis. ECEC įvairovė			35	1
	5 modulis. Taikus gyvenimas			35	1
	6 modulis. Taikos kūrimas			35	1

Anketos rezultatai ir temos, kurios turėtų būti aptartos, pristatomos lentelėje

Modulis	Įgūdžiai, kuriuos galima įgyti
1. Kodėl taikus ugdymas turėtų prasidėti ankstyvoje vaikystėje? (Įvadas)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kodėl reikia organizuoti taikos ugdymą ir vertybinį ugdymą ankstyvaisiais metais? ✓ Koks turėtų būti ankstyvasis ugdymas? (29 straipsnis Vaikų teisių konvencijoje). ✓ PEEC.
2. Dalyvavimas ankstyvajame ugdyme	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nurodykite skirtingus dalyvavimo ankstyvajame ugdyme tipus. ✓ Sukurkite pasaulio dalyvavimo viziją, kuri būtų paremta pagrindinėmis dalyvavimo ankstyvajame ugdyme koncepcijomis. ✓ Atskirkite skirtingas priemones ir pateikite dalyvavimo ugdyme asmeniniame, socialiniame bei aplinkosauginiame lygiuose pavyzdžių. ✓ Identifikuokite kliūtis bei reikalingos paramos priemones. ✓ Pademonstruokite, kodėl kai kurios dalyvavimo formos yra pozityvios, o kitos yra žalingos. ✓ Aptarkite svarbias koncepcijas ir teorijas, kurios paaiškina dalyvavimą ankstyvajame ugdyme.
3. Tarpusavio priklausomybė ankstyvajame ugdyme	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nurodykite tarpusavio priklausomybę tarp vidinės, socialinės ir aplinkosauginės taikos. ✓ Aptarkite pasaulines pagrindines priklausomybės koncepcijas bei teorijas, susijusias su ankstyvuojų ugdymu. ✓ Identifikuokite tarpusavio priklausomybės mechanizmą. Išskirkite priežastis ir efektus visose taikos dimensijoje ir susiekite jas su ankstyvuojų ugdymu. ✓ Atpažinkite, iliustruokite ir pateikite skirtingus tarpusavio priklausomybės pavyzdžius asmeniniam, socialiniam ir aplinkosauginiam lygiui. Susiekite tai su ankstyvuojų ugdymu. ✓ Išskirkite tinkamas tarpusavio priklausomybės formas nuo žalingų asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. Susiekite tai su ankstyvuojų ugdymu. ✓ Pateikite pavyzdžius, kodėl vienos tarpusavio priklausomybės yra tinkamos, o kitos žalingos asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. Susiekite tai su ankstyvuojų ugdymu.
Modulis	Įgūdžiai, kuriuos galima įgyti

<p>4. Įvairovė ankstyvajame ugdyme</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nurodykite įvairovę vidinėje, socialinėje ir aplinkosauginėje dimensijoje. ✓ Išvardinkite ir aptarkite svarbiausias įvairovės koncepcijas ir teorijas ankstyvajame ugdyme. ✓ Pademonstruokite įvairovę kaip vertybę ankstyvajame ugdyme. ✓ Iliustruokite skirtingas įvairovės formas asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. ✓ Išskirkite egzistuojančias problemas, susijusias su pozityviomis įvairovės istorijomis ankstyvajame ugdyme. ✓ Paaiškinkite, kaip jie nori gyventi kartu su kitais gyvais organizmais, kurie skiriasi nuo mūsų.
<p>5. Taikus gyvenimas (veiklos kompetencija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Apibrėžkite nesmurtinį bendravimą (padėkite identifikuoti, kurie gyvenimo poelgiai, mintys ar elgesys yra smurtinis ar žaloja kitus gyvus organizmus ir aplinką). ✓ Supraskite grupės dinamiką ir naudokite tai padėdami jiems taikiai dirbti komandoje. ✓ Padėkite jiems sužinoti ir transformuoti savo kultūrinius prietarus ar įsitikinimus. ✓ Analizuokite asmeninius ar tarpasmeninius konfliktus, jų poreikius ir problemas. ✓ Sekite, struktūrizuokite ir prižiūrėkite asmeninių ar tarpasmeninių konfliktų kelią. ✓ Būkite taikoje su aplinka, skirtingomis rūšimis ir kultūromis. ✓ Būkite atviri ir kritiškai mąstantys. ✓ Vertinkite ir džiaukitės pasaulio identitetų įvairove. ✓ Organizuokite taikų ugdymą klasėje (praktinės veiklos). ✓ Nagrinėkite ir supraskite identiteto koncepciją. ✓ Identifikuokite ir supraskite, kaip tai veikia skirtingas emocijas ir elgesį. ✓ Supraskite patyčių pasekmes (socialines, emocines ir psichologines).
<p>6. Taikos kūrimas (veiklos kompetencija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizuokite kontekstą ir konfliktą kartu su kitais suinteresuotais asmenimis. ✓ Atvirai nustatykite asmens galimybes keistis. ✓ Kartu sukurkite pokyčių strategiją, kuri būtų logiška, turėtų tikslus ir būtų nesmurtinė. ✓ Stebėkite ir skaidriai įvertinkite savo įsikišimą per visą intervencijos laikotarpį. ✓ Organizuokite nesmurtines veiklas. ✓ Kurkite taiką diskutuodami ir derėdamiesi, procesas turėtų įtraukti visus suinteresuotus asmenis. ✓ Stebėkite smurto lygį nurodytame kontekste. ✓ Įsteikite pagrindinius apsaugos nuo smurto mechanizmus. ✓ Įsivaizduokite taikią transformaciją specifiniame konflikte. ✓ Skleiskite suvokimą apie neteisybę ir engimą. ✓ Padėkite mokiniui sujungti ir sustiprinti pilietines visuomenės iniciatyvas ir institucijas, kurios susijusios su ankstyvuoju ugdymu ir taikos palaikymu. ✓ Skatinkite supratimą apie taikos svarbą ankstyvajame ugdyme. ✓ Kurkite taiką patyčių prevencijos ugdymui: organizuokite veiklas klasėje.

5. PEEC PROGRAMOS PASIŪLYMAS

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC	1
EQF lygis	5 lygis	

Bendras valandų skaičius 15 val. (10 kontaktinių+ 5 individualaus mokymosi)

Pavadinimas Kodėl reikėtų organizuoti taikos švietimą ankstyvajame ugdyme? (Įvadas)

Aprašymas. Koks turėtų būti ankstyvasis ugdymas?

Objektai. Po mokymų ankstyvojo ugdymo mokytojai bus įgiję šių žinių, įgūdžių bei jaus atsakomybę ir autonomiją.

ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR AUTONOMIJA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Susipažins su tarptautinėmis švietimo naujienomis (UNESCO ir JT).</i> ✓ <i>Supras, kaip vystosi smegenys ankstyvajame laikotarpyje.</i> ✓ <i>Supras socialinių įgūdžių lavinimo svarbą ankstyvajame ugdyme.</i> ✓ <i>Gebės atskirti tradicinį vaikų ugdymą nuo šiuolaikinio.</i> ✓ <i>Identifikuos ryšį tarp taikos ugdymo ir vertybinio ugdymo.</i> ✓ <i>Supras, kad fundamentiniai asmeniniame gyvenime ankstyvojo ugdymo metu susideda iš savimonės ir vertybių formavimo.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Pademonstruos, kaip ugdyti vaiko asmenybę.</i> ✓ <i>Paaiškins, kodėl taikos ugdymas yra toks svarbus ankstyvojo ugdymo laikotarpiu.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Vertins ankstyvąjį ugdymą .</i> ✓ <i>Tikės, kad ugdymas ankstyvuojų laikotarpiu padeda tvirtus pamatus taikai.</i>

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC	
EQF lygis	5 lygis	
Bendras valandų skaičius	35 val. (25 kontaktinės val. + 10 individualaus mokymosi val.)	2
Pavadinimas	Dalyvavimas ankstyvajame ugdyme	

Aprašymas. Visos įmanomos žmogaus bendravimo su jį supančia aplinka bei gyvais organizmais formos.

Objektai. Po mokymų ankstyvojo ugdymo mokytojai bus įgiję šių žinių, įgūdžių bei jaus atsakomybę ir autonomiją.

ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR AUTONOMIJA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nurodys skirtingus dalyvavimo ankstyvajame ugdyme tipus. ✓ Aptars svarbias teorijas ir koncepcijas, kurios paaiškina dalyvavimą ankstyvajame ugdyme. ✓ Atskirs skirtingas priemones ir pateiks dalyvavimo ugdyme asmeniniame, socialiniame bei aplinkosauginiame lygiuose pavyzdžių. ✓ Atpažins, iliustruos ir pateiks dalyvavimo socialiniame ar aplinkosauginiame lygyje pavyzdžių. ✓ Identifikuokite kliūtis bei reikalingos paramos priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pademonstruos, kodėl kai kurios dalyvavimo formos yra pozityvios, o kitos yra žalingos. ✓ Sukurs pasaulio dalyvavimo viziją, kuri būtų paremta pagrindinėmis dalyvavimo ankstyvajame ugdyme koncepcijomis. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suvoks vertybių svarbą. ✓ Tikės, kad dalyvavimas procesuose skatina taiką. ✓ Jaus atsakomybės jausmą dėl dalyvavimo ir įvairių pasekmių.

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC	
EQF lygis	5 lygis	
Bendras valandų skaičius	35 val. (25 kontaktinės val. + 10 individualaus mokymosi val.)	3
Pavadinimas	Tarpusavio priklausomybė ankstyvajame ugdyme	

Aprašymas. Nurodo visas savitarpio priklausomybės formas, kurios lemia gyvų organizmų ir aplinkos gerovę.

Laukiami rezultatai. Po mokymų ankstyvojo ugdymo mokytojai bus įgiję šių žinių, įgūdžių bei jaus atsakomybę ir autonomiją.

ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR AUTONOMIJA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nurodys tarpusavio priklausomybę tarp vidinės, socialinės ir aplinkosauginės taikos. ✓ Aptars pagrindines pasaulines priklausomybės koncepcijas bei teorijas, susijusias su ankstyvuoju ugdymu. ✓ Identifikuos priklausomybės mechanizmą ir išskirs priklausomybės priežastis visose trijose dimensijose. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atpažins, iliustruos ir pateiks skirtingus tarpusavio priklausomybės asmeninio, socialinio ir aplinkosauginio lygio pavyzdžius. ✓ Atskirs tinkamas tarpusavio priklausomybės formas nuo žalingų asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. ✓ Pateiks pavyzdžių, kodėl vienos tarpusavio priklausomybės yra tinkamos, o kitos žalingos asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. ✓ Paaiškins, kokios priklausomybės formos yra reikalingos pasaulyje asmeniniu, tarpasmeniniu ir aplinkosauginiu lygiu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tikės, kad gerovė priklauso nuo kitų gyvų organizmų ir aplinkos gerovės. ✓ Vertins faktą, kad pasaulis priklauso visiems gyviems organizmams.

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC	
EQF lygis	5 lygis	
Bendras valandų skaičius	35 val. (25 kontaktinės val. + 10 individualaus mokymosi val.)	4
Pavadinimas	Įvairovė ankstyvajame ugdyme	

Aprašymas. Apibrėžia gyvų organizmų ir aplinkos charakteristikų priėmimą ir pagarbą jiems.

Laukiami rezultatai. Po mokymų ankstyvojo ugdymo mokytojai bus įgiję šių žinių, įgūdžių bei jaus atsakomybę ir autonomiją.

ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR AUTONOMIJA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nurodys įvairovę vidinėje, socialinėje ir aplinkosauginėje dimensijose. ✓ Išvardins ir aptars svarbiausias įvairovės koncepcijas ir teorijas ankstyvajame ugdyme. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pademonstruos įvairovę kaip vertybę ankstyvajame ugdyme. ✓ Iliustruos skirtingas įvairovės formas asmeniniame, socialiniame ir aplinkosauginiame lygiuose. ✓ Išskirs egzistuojančias problemas, susijusias su pozityviomis įvairovės istorijomis ankstyvajame ugdyme. ✓ Paaškins, kaip jie nori gyventi kartu su kitais gyvais organizmais, kurie skiriasi nuo mūsų 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vertins unikalų identitetą. ✓ Vertins kiekvieno individo unikalumą. ✓ Įvertins įvairovę asmeniniame ir socialiniame gyvenime ir aplinkoje.

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC	
EQF lygis	5 lygis	
Bendras valandų skaičius	35 val. (25 kontaktinės val. + 10 individualaus mokymosi val.)	5
Pavadinimas	Gyvenimas taikoje	

Aprašymas. Gyvenimas taikoje reiškia kompetencijas, susijusias su harmoningu gyvenimu su savimi, kitais, visomis būtybėmis ir aplinka, pasiekiami artimiausiu ir globaliu mastu.

Laukiami rezultatai. Po mokymų ankstyvojo ugdymo mokytojai bus įgiję šių žinių, įgūdžių bei jaus atsakomybę ir autonomiją.

ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR AUTONOMIJA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Apibrėš nesmurtinį bendravimą (padės identifikuoti, kurie gyvenimo poelgiai, mintys ar elgesys yra smurtinis ar žaloja kitus gyvus organizmus ir kenkia aplinkai). ✓ Supras grupės dinamiką ir naudos tai padėdami jiems taikiai dirbti komandoje. ✓ Padės jiems sužinoti ir transformuoti savo kultūrinius prietarus ar įsitikinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizuos asmeninius ar tarpasmeninius konfliktus, jų poreikius ir problemas. ✓ Seks, struktūrizuos ir prižiūrės asmeninių ar tarpasmeninių konfliktų kelią. ✓ Bus taikoje su aplinka, skirtingomis rūšimis ir kultūromis. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bus atviri ir praktikuos pozityvų mąstymą. ✓ Bus taikoje su aplinka, skirtingomis rūšimis ir kultūromis.

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC	
EQF lygis	5 lygis	
Bendras valandų skaičius	35 val. (25 kontaktinės val. + 10 individualaus mokymosi val.)	6
Pavadinimas	TAIKOS KŪRIMAS	

Aprašymas: taikos kūrimas susideda iš kompetencijų, kurios reikalingos veiklų organizavimo, planavimo ir įgyvendinimo.

Laukiami rezultatai. Po mokymų ankstyvojo ugdymo mokytojai bus įgiję šių žinių, įgūdžių bei jaus atsakomybę ir autonomiją.

ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR AUTONOMIJA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizuos kontekstą ir konfliktą kartu su kitais suinteresuotais asmenimis. ✓ Identifikuos pagrindinius mokymosi rezultatus, sėkmes ir nesėkmes. ✓ Perkels išmoktas pamokas į tikslius veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atvirai nustatys asmens galimybes keistis. ✓ Kartu sukurs strategiją pokyčiams, kuri būtų logiška, turėtų tikslus ir būtų nesmurtinė. ✓ Stebės ir skaidriai įvertins savo įsikišimą per visą intervencijos laikotarpį. ✓ Organizuos nesmurtines veiklas. ✓ Kurs taiką diskutuodami ir derėdamiesi, į procesą įrauks visus suinteresuotus asmenis. ✓ Stebės smurto lygį nurodytame kontekste. ✓ Įvaldys pagrindinius apsaugos nuo smurto mechanizmus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Įsivaizduos taikią transformaciją specifiniame konflikte. ✓ Skleis suvokimą apie neteisybę ir engimą. ✓ Padės mokiniui sujungti ir sustiprinti pilietines visuomenės iniciatyvas ir institucijas, kurios susijusios su ankstyvuoju ugdymu ir taikos palaikymu. ✓ Skatins supratimą apie taikos svarbą ankstyvajame ugdyme.

6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Gauti rezultatai leido PEEC komandai sukurti teorinę taikos ugdymo kompetencijų sistemą, skirtą ankstyvajam ugdymui. Sistema yra reikšminga kuriant PEEC projekto IP2 tolesnį profesionalų mokymo kursą bei IP3 mokymosi įrankius. Taikos ugdymas turėtų padėti išvengti smurto ankstyvojo ugdymo klasėse.

Rezultatų apibendrinimas:

Igūdžiai: visi anketose bei interviu pasiūlyti įgūdžiai visų dalyvių buvo įvertinti pagal svarbą, mes rekomenduojame priimti „Taikos ugdymo kompetencijų sistemą“ (ISBN 978-0-9956601-1-3) kaip pradinį tašką. Taip pat norime pabrėžti, kad „sistemos tikslinė grupė yra neformaliojo ugdymo pedagogai, ši sistema taip pat gali būti naudojama (...) organizacijų, kurios dirba su pedagogais, darbuotojų gebėjimų stiprinimui“.

Medijos: apklausos dalyvių paprašėme pagal reikšmingumą įvertinti priemones (1 – visiškai sutinku, 2 – beveik sutinku, 3 – sutinku, 4 – nesutinku, 5 – visiškai nesutinku)

PRIEMONĖS	VIDURKIS
Garso ir vaizdo dokumentai	1,3
Mokymosi platformos	1,4
Animuoti pristatymai	1,5
Interneto nuorodų sąrašas	1,6
Spausdinti darbo lapai	1,7

Metodų pasirinkimas: mes gavome rezultatus ir išvedėme vidurkį

METODAI	VIDURKIS
Kasdienės problemos	1,4
Istorijų pasakojimas	1,5
Istorijos ir atvejų analizė	1,5
Darbas grupėse	1,6
Vaidmenų atlikimas	1,7

Raktažodžiai, kuriuos identifikavome ir kurie padarytų kursą įdomesnį: informacijos pasikeitimas su kitais; patrauklus pedagogams; praktinis, lengvai įgyvendinamas, pateikiamas su gyvenimiškų situacijų pavyzdžiais; lengvai prieinamas.

Pagrindinės taikos ugdymo bei patyčių prevencijos problemos: kaip valdyti vaikų pyktį; daug teorijos ar diskusijų; trūksta adaptuotos medžiagos pagal amžiaus grupes; per ilgas trukmė; per brangu; turėtų būti įtraukti patarimai, kaip patarti ir padėti tėvams.

Buvo įvardinti šie raktažodžiai, kurie turėtų padėti PEEC komandai sukurti kursus pedagogams: tai turėtų būti paprasta, aiški ir praktiška informacija (pavyzdžiai ir atvejų analizė); įtraukti veiklas, kurias galima lengvai adaptuoti pagal poreikius bei organizuoti klasėje; pateikti patarimų, kaip reiktų pakeisti aplinką.

Pasiūlymai dėl mokymosi formų, kurios padėtų pedagogams organizuoti taikos ugdymo bei patyčių prevencijos veiklas.

- ✓ Norint gauti informaciją, idėjas ir koncepcijas – grupės diskusija internete ir seminarai (įvertinta aukščiausiais balais).
- ✓ Mokantis demonstruojant, stebint, gilinant praktinius įgūdžius, technikas ir suaktyvinant mąstymo procesus – **kritinis incidentas:** vaidmenų atlikimas, atvejų analizė ir darbo pakeitimas (įvertinta aukščiausiais balais).
- ✓ Siekiant pagilinti supratimą: 3 pasiūlytos formos gavo aukštesnį negu 4 balų įvertinimą –

tai koučingas, mentorystė ir darbo instrukcijos.

PEEC programa (kompetencijų matrica ir mokymosi rezultatai) skatina ankstyvojo ugdymo pedagogus atkreipti dėmesį į lygybės, įvairovės ir įtraukties skatinimą. Taip pat tai gali padėti išvengti smurto ir patyčių ankstyvajame amžiuje. Pagrindinės išvados ir rekomendacijos atsispindi PEEC programos tobulinime.

Mes fokusavomės į EQF 5 lygį, atkreipdami dėmesį į kompleksškumą bei pedagogų lūkesčius. Būtent dėl to labai svarbu, kad pedagogai, turėdami fundamentinių žinių ir specialių įgūdžių galėtų atsakingai ir autonomiškai organizuoti ir prižiūrėti veiklas. Numatytą kursą sudaro **190 mokymosi valandų**; organizuojamas įgyvendinant 6 modulius, jo vertė **5,5 ECVET taškai**. Šias valandas sudaro kontaktinio darbo ir individualaus mokymosi valandos.

Pagal gautus rezultatus ir atliktą analizę mes sukūrėme kompetencijų sistemą, kuri bus naudojama kaip nuoroda į PEEC PROJEKTO IP2 tolesnio profesionalaus ugdymo kursą.

Kvalifikacijos pavadinimas	PEEC				Bendros mokymo si valandos	ECVET taškai
	Kroatija	Vokietija	Lietuva	Ispanija		
Bendri ECVET taškai	7					
EQF lygis	Lygis 5					
NQF lygis	5	5	5	5		
	Moduliai					
Moduliai						
	1 modulis. Kodėl taikus ugdymas turėtų prasidėti ankstyvoje vaikystėje? (Įvadas)				15	0,5
	2. Dalyvavimas ankstyvajame ugdyme				35	1
	3. Tarpusavio priklausomybė ankstyvajame ugdyme				35	1
	4. Įvairovė ankstyvajame ugdyme				35	1
	5. Taikus gyvenimas (veiklos kompetencija)				35	1
	6. Taikos kūrimas (veiklos kompetencija)				35	1